

KURSPLAN

Samvirke på skadested (SPS)

Fastsatt av Justis- og politidepartementet 2010

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Bakgrunn for kurset	s. 3
2.	Kursets plass i opplæringsstrukturen	s. 3
3.	Kursets varighet, opptakskrav og målgruppe	s. 3
4.	Kursets hovedmål	s. 4
5.	Kursets oppbygging	s. 4
6.	Hovedområder	s. 5
7.	Arbeidsformer	s. 6
8.	Vurdering	s. 7
9.	Litteratur	s. 7
10.	Andre forhold	s. 7

1. Bakgrunn for kurset

På grunnlag av Stortingsmelding nr 24 (1992-1993) og Stortingsproposisjon nr 1 (1993-1994) tok Direktoratet for sivilt beredskap våren 1994 initiativet til et fellesmøte mellom de mest sentrale aktører i redningstjenesten i Norge. Hensikten med møtet var å skape forståelse for og utarbeide et eget opplæringsprogram som fokuserte på samvirke mellom ulike etater/organisasjoner på skadested. Det ble i møtet oppnådd enighet om å nedsette en styringsgruppe og en arbeidsgruppe med mandat å utarbeide forslag til opplæringsprogram for ”samvirketrening på skadested”. Det første kurset ”Samvirke på skadested (SPS)” ble gjennomført ved Sivilforsvarets skole på Jæren i november 1994. Kursene har siden vært gjennomført ved sivilforsvarets skoler (nå beredskaps- og kompetansesentre) med et antall på ca 7 kurs pr år.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) rettet i 2005 en henvendelse til Justis- og politidepartementet (JD) vedrørende direktoratets ønske om å videreføre samvirkekursene i form av mer lokal kursvirksomhet og organisert samvirketrening. Videre ønsket DSB å foreta en evaluering og revisjon av SPS-kurset. Våren 2006 satte DSB i gang et arbeid med å revidere SPS-kurset og utvikle en mal for gjennomføring av lokale samvirkeseminar. Arbeidsgruppen bestod av representanter fra Hovedredningsentralene ved Hovedredningssentralen i Nord-Norge (HRS N), Politihøgskolen/Politidirektoratet (PHS/POD), Sosial- og helsedirektoratet (SHdir, nå Hdir), Sivilforsvarets beredskaps- og kompetansesenter/Oppland sivilforsvarsdistrikt (OSFD), Østfold sivilforsvarsdistrikt (ØSFD) og frivillige organisasjoner redningsfaglige forum (FORF).

Revidert kursplan for SPS-kurset og veileder for lokale samvirkeseminar er godkjent av Justis- og politidepartementet (JD).

2. Kursets plass i opplæringsstrukturen

Det er i de siste årene blitt fokusert på behovet for organisert samvirketrening og viktigheten av lokal oppbygging av samvirkekompetanse. SPS-kurset har siden 1994 stort sett vært det eneste tilbudet som har vært satt i system. Det har i de siste årene blitt gjennomført andre type kompetansetiltak innen fagområdet ”samhandling”. Dette kan være fagdager, samvirkeøvelser, samvirkeseminar med mer. Det er viktig å se dette tilbudet som en helhet og med et felles mål om å øke den totale samvirkekompetansen hos de aktuelle etater/organisasjoner (Kgl. res. av 4. juli 1980 ”Organisasjonsplan for redningstjenesten i Norge”).

I arbeidet med organisert samvirketrening er det et mål for DSB fremover å tilby det reviderte SPS-kurset både ved Sivilforsvarets beredskaps- og kompetansesentre og ved Norges brannskole. Det anbefales videre samtrening, tverrettlige fagdager og samvirkeseminarer i lokalmiljøet med utgangspunkt i en felles veileder for lokale samvirkeseminar. Samvirkeseminarene er en kortere opplæring som kan gjennomføres i lokalmiljøet, men disse vurderes ikke til å være noen erstatning for SPS-kurset.

Sivilforsvarets beredskaps- og kompetansesenter/Oppland SFD har gjennomført pilotkurs i samvirke på forurenset skadested (SPS-kjemisk). Dette kalles nå Grunnkurs CBRN/E og er utviklet av fagmiljøet i politiet v/Politidirektoratet, brannvesenet v/Oslo brann- og redningsetat, helsevesenet v/Helsedirektoratet og Nasjonalt kompetansesenter for NBC medisin, Oslo universitetssykehus, Ullevål (NBC senteret), DSB v/hovedkontoret og sivilforsvarsdistriktene samt Forsvaret v/Forsvarets ABC skole.

3. Kursets varighet, opptakskrav og målgruppe

Kurset består av forberedelse (del I) og hovedkurset (del II). Hovedkurset er av en ukes varighet (5 dager). Det er en forutsetning at deltagerne har inngående kjennskap til egen organisasjon og operative rutiner, samt grunnleggende kunnskap om redningstjenestens organisasjon. Deltakerne skal ha gjennomført en forberedelsesdel før kursstart. Dette gjøres gjennom å ha bestått et elektronisk forkurs (nettbasert m/kunnskapstest). I forkant skal også deltagerne forberede en presentasjon av egen etat/organisasjon.

For tjenesteppliktige i Sivilforsvaret er det et opptakskrav at personellet skal ha gjennomført opplæring tilsvarende FIG leder/IG troppssjef (IGR 30).

Kursets primære målgruppe er personell som innehar faglederansvar eller har annen operativ lederfunksjon i etater/organisasjoner som normalt deltar ved hendelser. Det er et mål å ha deltagere fra politiet, helsevesenet, brannvesenet, Sivilforsvaret, Forsvaret og frivillige organisasjoner under hvert kurs.

4. Kursets hovedmål

Kursets hovedmål er at deltagerne skal inneha kompetanse til å utøve operative og taktiske innsatsvurderinger, og samhandle med andre etater/organisasjoner gjennom tverrfaglig ledelse. Kompetanse omfatter kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

5. Kursets oppbygging

Hovedkurset er inndelt i fagområdene innsatsaktuelle emner og utøvelse av operativ ledelse. Fag- og timefordeling ivaretar en hensiktsmessig progresjon innenfor de ulike fagområdene.

Fagområde	Emne	Antall timer	Merknad
1. Innsatsaktuelle emner	Emne 1.1 Kursadministrasjon Åpning, egen presentasjon, program og kursmålsetning	2	
	Emne 1.2 Etats- og organisasjonskunnskap Presentasjon av deltagende etater/organisasjoner – forventninger til samvirke og hva den enkelte etat kan bidra med	2	Presentasjonene skal være forberedt og innsendes kursledelsen før kursstart
	Emne 1.3 Kommunikasjon og samband Bevisstgjøring av kommunikasjon som grunnlag for samhandling og ledelse, organisering av samband på skadested	2	
	Emne 1.4 HMS på skadested Sikkerhet for innsatspersonell, muligheter og begrensninger	2	
	Emne 1.5 Mediakommunikasjon Tilrettelegging og organisering av mediainformasjon	1	
	Emne 1.6 Emosjonell oppfølging Under og etter innsats	2	
	Emne 1.7 Hensyn til etterarbeid på skadested Opptreden på åsted, søk etter antatt omkomne	1	
	Emne 1.8 Kursadministrasjon Kursevaluering og avslutning	2	
	Sum timer innsatsaktuelle emner	14	
2. Utøvelse av operativ ledelse	Emne 2.1 Lederrollen Bevisstgjøring, muligheter og begrensninger	2	
	Emne 2.2 Øvelse 1 Lederrollen, organisering av skadested og samhandling KO	4	Øvelse kan være rollespill, skrivebordsøvelse, modellbord, gruppearbeid el. l.
	Emne 2.3 Øvelse 2 –	3	

	Søks- og redningsaksjon		
	Emne 2.4 Øvelse 3 – Søks- og redningsaksjon	4	
	Emne 2.5 Innsatsøvelse 1 m/styrker Trening i samhandlingsrutiner	4	
	Emne 2.6 Innsatsøvelse 2 m/styrker Trening i samhandlingsrutiner	4	
	Sum timer utøvelse av operativ ledelse	21	
	Sum timer totalt	35	

6. Hovedområder

Emnene under fagområdet operativ ledelse skal sees på som en helhet. Beskrevne målsettinger under det enkelte emnet er en del av en helhet og kan hver for seg omtales under flere emner.

Fagområde innsatsaktuelle emner

EMNE	MÅLSETTING
Emne 1.1 Kursadministrasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne til overordnet målsetting • Orientert om praktisk gjennomføring • Bli kjent med deltagerne og kursledelsen • Egne forventninger til kurset
Emne 1.2 Etats- og organisasjonskunnskap	<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til den enkelte etat/organisasjon sine muligheter og begrensninger • Forutsetninger for samvirke og hva den enkelte etat kan bidra med
Emne 1.3 Kommunikasjon og samband	<ul style="list-style-type: none"> • Være bevisst kommunikasjonens betydning for samhandling og ledelse • Gjøre rede for eksisterende kommunikasjonsmuligheter • Organisering av samband på skadested
Emne 1.4 HMS på skadested	<ul style="list-style-type: none"> • Være seg bevisst viktigheten av å tenke egen sikkerhet ved alle typer oppdrag • Være seg bevisst viktigheten av å tenke sikkerhet for samarbeidende avdelinger og personell • Være rede til å vurdere muligheter og begrensninger ved en innsats sett i forhold til sikkerhet for deltakende personell, involverte aktører og omliggende miljø
Emne 1.5 Mediakommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Være oppmerksom på de forventninger media har til informasjon • Være oppmerksom på hvilke etablerte rutiner som gjelder for håndtering av media
Emne 1.6 Emosjonell oppfølging	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne organisere og ivareta emosjonell oppfølging av egne mannskaper • Kunne sørge for at involverte og andre tilstedeværende blir ivaretatt med emosjonell oppfølging
Emne 1.7 Hensyn til etterarbeid på skadested	<ul style="list-style-type: none"> • Være bevisst på opptreden på åsted for ikke unødig å ødelegge spor • Kjennskap til overgangen til ”Søk etter antatt omkomne”
Emne 1.8 Evaluering og avslutning	<ul style="list-style-type: none"> • Gjøre rede for eget utbytte av kurset • Oppsummere kursinnhold, gjennomføring og eventuell framtidig videreutvikling av kurset

Fagområde utøvelse av operativ ledelse

EMNE	MÅLSETTING
Emne 2.1 Lederrollen	<ul style="list-style-type: none"> • Gjøre rede for hvilke krav og forventninger lederrollene inneholder i den samvirkende redningstjeneste • Faktorer som påvirker lederstil og atferd • Bedømme lederrollenes signaleffekt • Bedømme egen mestringsstrategi i forhold til stress • Bevisstgjøring omkring situasjonsrapportering og dokumentasjon
Emne 2.2 Øvelse 1	<ul style="list-style-type: none"> • Drøfte lederrollen og sette denne inn i organisatorisk sammenheng • Situasjonsvurdere, treffe beslutninger og følge opp tiltak som ledere etter gitte forutsetninger/problemstillinger • Vurdere egen lederstil for å oppnå samvirke • Evaluering iht. målsetting
Emne 2.3 Øvelse 2	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre erfaringer fra evalueringsresultatet fra emne 2.2 • Situasjonsvurdere, treffe beslutninger og følge opp tiltak som ledere etter gitte forutsetninger/problemstillinger • Vurdere egen lederstil for å oppnå samvirke • Evaluering iht. målsetting
Emne 2.4 Øvelse 3	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre erfaringer fra evalueringsresultatet fra emne 2.3 • Situasjonsvurdere, treffe beslutninger og følge opp tiltak som ledere etter gitte forutsetninger/problemstillinger • Delta på en øvelse som innsatspersonell og evaluere utøvelse av lederskapet • Fungere som leder under forhold som på reelt skadested • Evaluering iht. målsetting
Emne 2.5 Innsatsøvelse 1 m/styrker	<ul style="list-style-type: none"> • Delta/observere en øvelse som innsatspersonell og evaluere utøvelse av lederskapet • Situasjonsvurdere, treffe beslutninger og følge opp tiltak som ledere etter gitte forutsetninger/problemstillinger • Vurdere egen lederstil for å oppnå mål i samvirke • Evaluering iht. målsetting
Emne 2.6 Innsatsøvelse 2 m/styrker	<ul style="list-style-type: none"> • Delta/observere en øvelse som innsatspersonell og evaluere utøvelse av lederskapet • Videreutvikle rollen som leder under forhold som vil være mest mulig lik den som vil møte han/henne på et reelt skadested • Bedømme egen mestring av stress • Evaluering iht. målsetting

7. Arbeidsformer

Revisjon av SPS-kurset har resultert i mer praktiske øvelser og mindre teori enn tidligere. Det stilles derfor krav til den enkelte deltager med noe forberedende arbeid i forkant av kurset. Dette er:

- bestått kvalifiserende elektronisk forkurs
- forberedelse av presentasjon, emne 1.2

Kurset planlegges og gjennomføres i henhold til fag- og timefordelingen innenfor det enkelte fagområdet. Kurset skal i størst mulig grad gjennomføres ved aktiv deltakelse fra deltagerne. Det må tilrettelegges for erfaringsutveksling og refleksjon som et vesentlig bidrag til resultatoppnåelse.

Emner under fagområde 2 (utøvelse av operativ ledelse) skal være praktisk med en stor grad av egentrening. Emner under fagområde 1 integreres eller knyttes opp mot øvelsene.

8. Vurdering

Det er viktig at foreleserne har et bevisst forhold til vurdering. Formålet med vurdering er å veilede, motivere og utvikle deltagerne. Vurdering underveis kan være formell/uformell, fortløpende/avsluttende, enkeltindivid/gruppe eller praktisk/teoretisk. Hvilken vurderingsform det er hensiktsmessig å benytte når, og hvordan denne eventuelt dokumenteres er opp til foreleseren.

Vurdering i forkant

Det stilles krav om forkunnskaper hos den enkelte deltager. Alle deltagerne skal ha bestått elektronisk test knyttet opp mot det elektroniske forkurset. Den enkelte etat/organisasjon vurderer egne søkere med forutsetninger for deltagelse på kurset samt tiltenkt funksjon og operativitet. Kursledelse gjør en vurdering av deltagerne og vil kunne avslå en søknad etter samråd med aktuell etat.

Vurdering underveis

Foreleserne må tilpasse opplæringen, i den grad det er mulig, til hver enkelt deltagers fremgang. Den formative vurderingen foretas for å kunne rettlede deltageren. Kurset og progresjon gir foreleser store muligheter til dette da det gjennomføres gjentatte øvelser (emne 2.2 – 2.6).

Sluttvurdering

Det gis ingen formell vurdering av den enkelte deltager ved kursavslutning, og det gis ingen tilbakemelding til arbeidsgiver etter endt kurs.

9. Litteratur

Justis- og politidepartementet, *Håndbok for redningstjenesten*, ikke fastsatt

Justis- og politidepartementet, *Direktiv for politiet om redningstjenesten*, 1990

Kgl. res. av 4. juli 1980, *Organisasjonsplan for redningstjenesten i Norge*

Politidirektoratet, *Felles sambandsreglement for nødetatene og andre beredskapsbrukere*, 2. november 2009
[sambandsreglement nivå 1](#)

LRS mønsterplan

Samband: Ekspedisjonsforskrifter for radiotelefoni

Lov av 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
<http://lovdata.no/all/hl-20050617-062.html>

Forskrift av 6. desember 1996 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) <http://www.lovdata.no/cgi-wifi/ldles?doc=/sf/sf/sf-19961206-1127.html>

10. Andre forhold

Kurset evalueres hvert 3. år. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har ansvaret for gjennomføringen. Direktoratet har utviklet retningslinjer for kursutvikling og kursrevisjon gjeldende for kurs der det formelle godkjenningsansvaret ligger i DSB. Retningslinjene anses hensiktsmessig også i arbeidet med evaluering av samvirkekurs. Vedlegg til kursplanen er veiledende ukeprogram og utkast til kursbevis.